

Ann Christine Johansson
Miljöskyddsinspektör
Telefon 08-508 28 827, 076-122 88 27
ann-christine.johansson@miljo.stockholm.se

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden

MILJÖDEPARTEMENTETS PROMEMORIA OM MILJÖBALKENS FÖRSÄKRINGAR

Remiss från miljödepartementet - M2007/1735/R

Förslag till beslut

- 1 Stockholms stad tillstyrker förslaget att avskaffa miljöskade- och saneringsförsäkringarna.
- 2 Den nuvarande försäkringslösningen för saneringar bör dock ersättas med ett system för åtgärdande av främst akuta miljörisker och som administreras av en statlig myndighet och som har statlig finansiering

Gunnar Söderholm

Jonas Tolf

Tf avdelningschef

Sammanfattning

Stockholms stad har fått miljödepartementets promemoria om miljöbalkens försäkringar för yttrande. Inom staden har St Eriks Försäkring yttrat sig – yttrandet biläggs. På grund av den korta remisstiden har kommunstyrelsen uppdragit till nämnden att besvara remissen för stadens räkning.

I promemorian föreslås att 33 kap miljöbalken upphävs och att miljöskadeförsäkringen och saneringsförsäkringen avskaffas. Därutöver föreslås att förordningen (1998:1473) om miljöskadeförsäkring upphävs. Lag- och förordningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2010. Förslaget innebär också att förordningen (2004:100) om statsbidrag till åtgärder för avhjälpande av föroreningskador ses över, bl a så att kommuner kan ansöka om bidrag.

Förvaltningen tillstyrker förslaget att helt ta bort försäkringslösningen men förordar i stället en lösning som innebär att avvecklingen av akuta miljörisker och skador av mindre art kan finansieras och där ersättningsreglerna administreras av en statlig myndighet huvudsakligen i enlighet med vad som föreslogs av miljöansvarsutredningen SOU 2007: 21.

Bakgrund

Stockholms stad har fått miljödepartementets promemoria om miljöbalkens försäkringar för yttrande. Inom staden har St Eriks Försäkring yttrat sig. Remissvaren ska vara inkomna till miljödepartementet senast den 31 mars 2009. På grund av den korta remisstiden har kommunstyrelsen uppdragit till nämnden att besvara remissen för stadens räkning.

Enligt reglerna i 33 kap. miljöbalken ska det finnas en miljöskadeförsäkring och en saneringsförsäkring med villkor som har godkänts av regeringen för att ersätta vissa skador och kostnader hänförliga till miljöfarlig verksamhet. Den som utövar miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd eller anmälan ska bidra till försäkringarna.

Reglerna om skyldighet att betala försäkringspremie framgår av förordningen (1998:1473) om miljöskadeförsäkring och saneringsförsäkring:

- 1 §** Ett årligt bidrag till den miljöskadeförsäkring och saneringsförsäkring som avses i 33 kap. 1 § miljöbalken skall betalas till försäkringsgivaren (Zurich Insurance Ireland Limited, Filial Sverige) med de belopp som framgår av 2 och 3 §§. Förordning (2005:1109).
- 2 §** Om verksamheten är anmälningspliktig enligt avdelning 1 i bilagan till förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, ska bidraget till miljöskadeförsäkringen och saneringsförsäkringen betalas med 400 kronor. Förordning (2008:693).
- 3 §** Om verksamheten är tillståndspliktig enligt avdelning 1 i bilagan till förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, ska bidraget till miljöskadeförsäkringen och saneringsförsäkringen betalas med ett belopp som beräknas med utgångspunkt i den avgift som anges för en sådan verksamhet i bilagan till förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken (tillsynsavgiften). Oavsett vem som utövar tillsynen över verksamheten, ska bidraget alltid beräknas som om tillsynen utövas av länsstyrelsen.
- Om verksamhetsutövaren är staten eller en kommun eller om verksamhetsutövaren har ställt säkerhet för avhjälpande av en miljöskada och för andra återställningsåtgärder, ska bidraget motsvara 3,5 procent av tillsynsavgiften, dock minst 400 kronor.
- I andra fall än de som anges i andra stycket ska bidraget motsvara 7 procent av tillsynsavgiften, dock minst 400 kronor. Förordning (2008:693).

Genom miljöskade- och saneringsförsäkringarna ska skadelidande och tillsynsmyndigheten kunna få ersättning för saneringskostnader när den ansvarige inte kunnat betala.

Försäkringarna har tillämpats i mycket liten utsträckning. Stora summor har krävts in av verksamhetsutövare men mycket små summor har betalats ut. Tillsynsmyndigheter har framhållit att det inte varit mödan värt att söka ersättning då försäkringsvillkoren varit sådana att ersättning mycket sällan kunnat betalas ut. Miljöansvarsutredningen har 2007 sett över bestämmelserna om miljöskade- och saneringsförsäkringen (SOU 2007: 21). Utredarnas förslag var då en utvidgning av sanerings- och miljöskadeförsäkringens ersättningsregler för tillsynsmyndighetens verkställighetskostnader. Olika alternativ vid förändring av nuvarande system diskuterades, antingen att förändra inom nuvarande

system eller en s.k. myndighetslösning. Utredarna förordade det senare. Ersättningsreglerna administreras då av en statlig myndighet exempelvis Naturvårdsverket som har erforderlig kompetens istället för av ett försäkringsbolag. Utredarna ansåg att rätten till försäkringsersättning enligt reglerna i 33 kap. miljöbalken borde ändras till att i stället avse en motsvarande rätt i vissa fall att utfå en av myndighet beslutad miljöskadeersättning respektive ersättning för verkställighetskostnader. Detta ersättningssystem skulle finansieras med avgifter på precis samma sätt som dagens försäkringar. Stockholms miljö och hälsoskyddsnämnd har i remissvar den 28 augusti 2007 tillstyrkt förslaget att nuvarande försäkringslösningen för miljöskador och sanering ersätts av den s.k. myndighetslösningen där ersättningsreglerna administreras av en statlig myndighet.

I en ny utredning - promemoria om miljöbalkens försäkringar - föreslås nu att både miljöskadeförsäkringen och saneringsförsäkringen slopas helt. När saneringsförsäkringen avskaffas bör, enligt utredningen, bidrag till handräckningskostnader lämnas med stöd av förordningen (2004:100) om statsbidrag till åtgärder för avhjälpande av föroreningsskador. Förordningen behöver därför ändras bl.a. så att även kommuner kan ansöka om bidrag i egenskap av tillsynsmyndighet. Eftersom möjligheterna till ersättning inte är tänkta att öka jämfört med nuvarande försäkringssystem föreslås även att förutsättningarna att få bidrag för att täcka handräckningskostnader huvudsakligen ändras så att de överensstämmer med förutsättningarna för att få ersättning på samma sätt som ur den nuvarande saneringsförsäkringen.

S:t Eriks Försäkring har yttrat sig och ställt sig positiv till en avveckling av det nuvarande försäkringssystemet som dels är begränsat dels inte motsvarat förväntningarna för de skyddsintressen som de skapades för. S:t Eriks Försäkring ser ett klart kvarstående skyddsintresse för enskilda och små näringsidkare – bilaga 2.

Förvaltningens synpunkter

En grundläggande princip i miljöbalken är att det i första hand är den som förorenat som bekostar avhjälpandeåtgärderna (saneringen). Om det inte kan fastställas vem som skall svara för saneringskostnaderna eller om denne saknar förutsättningar att betala kostnaderna, t ex gäller det ofta konkursbon. För att täcka sådana kostnader svarar alla som bedriver miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd eller anmälan för kostnaderna genom den avgift sådana verksamhetsutövare.

Som situationen är nu kan en efterbehandling, där ansvariga saknas, endast finansieras om det finns ett stort etableringstryck eller om statliga bidrag kan betalas ut. Statliga bidrag betalas ut i enlighet med förordningen (2004:100) om statsbidrag till åtgärder för avhjälpande av föroreningsskador. Att ett område är förorenat och i behov av efterbehandling betyder inte automatiskt att den som skall svara för saneringen är berättigad till bidrag. Bidrag ska främst avse föroreningsskador som innebär ett direkt hot

mot miljön eller när en bedömd hälso- eller miljöfarlighet har hög prioritet. I praktiken betyder det att endast ett fåtal av alla områden som är förorenade kan åtgärdas genom dessa bidrag. Ett objekt som idag är berättigat till ersättning via saneringsförsäkringen, kanske inte får något bidrag alls om inte förordningen ändras så att dessa prioriteras på bekostnad av gamla miljöskulder. De medel som idag utbetalas från saneringsförsäkringen är förvisso mycket begränsade jämfört med de betydande medel som avsätts i statsbudgeten för sanering. Men behovet att åtgärda historiska föroreningar är också mycket stort och det kommer att behöva betalas ut stora summor framöver för att nå miljömålen och det är många objekt som nu väntar på att genomföra en behövlig men kostnadskrävande efterbehandling om bara nödvändiga bidrag erhålls.

I miljöansvarsutredningen framkom att det inte saknas skadefall inom saneringsförsäkringsområdet utan att det är snäva begränsningar av vissa försäkringsfall och en alltför sträng tillämpning av villkoren som gjort det svårt att få medel från försäkringen. Enligt promemorians förslag ska möjligheterna till ersättning inte öka jämfört med dagens saneringsförsäkring. Eftersom det redan idag anses svårt att få ersättning för saneringsskador skulle förslaget alltså inte lösa problemet med att så få utnyttjar saneringsförsäkringen trots att behov finns. När en kommun begär handräckning för avhjälpande av fel finns en betydande risk att kommunen slutligt åsamkas inte obetydliga kostnader. Man måste därför, om stöd för saneringsåtgärder skall bli effektivt, utforma nya regler så, att kommunala tillsynsmyndigheter som beslutar om avhjälpande på den ansvariges bekostnad kan försäkras sig om att full kostnadstäckning i efterhand.

Slut

Bilagor

Bilaga 1	Promemoria om Miljöbalkens försäkringar
Bilaga 2	Yttrande från S:t Eriks Försäkringar